

CONCEPT Participatieverordening Nijmegen 2026

Intitulé

Participatieverordening Nijmegen

De gemeenteraad van de gemeente Nijmegen,

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van ...;
gelet op artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet;
gelet op artikel 12 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
gelet op het kaderstellend document *Visie en koers voor participatie en democratische vernieuwing (Ons samenwerken met de stad)*, d.d. 28 februari 2024;
gelet het kaderstellend document *Leidende principes bij de participatieverordening*, d.d. 11 maart 2026
gezien het advies van de adviescommissies d.d. ...

overwegende dat het van belang is lokale democratische processen door participatie van inwoners te verrijken; de samenwerking tussen gemeente en inwoners te versterken; helderheid te geven over de invulling van participatieprocedures en de procedure bij het inwonersberaad en het uitdaagrecht;

BESLUIT

vast te stellen de “Participatieverordening Nijmegen 2026”

Hoofdstuk 1 Inleidende bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Deze verordening verstaat onder:

- belanghebbenden: inwoners, ondernemers, iedereen die een belang heeft bij het onderwerp van participatie;
- beleidsvoornemen: voornemen van een bestuursorgaan tot het vaststellen of wijzigen van beleid;
- bestuursorgaan: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester;
- college: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Nijmegen;
- inwoner: persoon ingeschreven in het bevolkingsregister van de gemeente Nijmegen, waaronder ook wordt begrepen: kinderen, zijnde iedereen tot achttien jaar;
- initiatiefnemer: inwoner, maatschappelijke partij, ondernemer of bestuursorgaan die het initiatief neemt (van bijvoorbeeld een project) waarvoor participatie nodig of gewenst is.
- inwonersberaad: een door de gemeente georganiseerd participatietraject waarbij een door loting geselecteerde, representatieve groep inwoners gezamenlijk beraadslaagt over een door de gemeenteraad of het college vastgesteld maatschappelijk of beleidsmatig vraagstuk en hierover aanbevelingen formuleert;
- inwonersparticipatie: het op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners en/of maatschappelijke partijen en ondernemers bij de ontwikkeling - inclusief de voorbereiding, wijziging, uitvoering en evaluatie - van beleid en plannen en die de vorm kan aannemen van informeren, raadplegen, adviseren, coproduceren en meebeslissen. Onder inwonersparticipatie valt ook jeugdparticipatie: het op een betekenisvolle manier betrekken van kinderen bij alle aangelegenheden die hen direct of indirect, nu en in de toekomst aangaan.

- maatschappelijke partijen: verenigingen, stichtingen, buurtcomités, ondernemingen zonder winstoogmerk en andere organisaties die tot doel hebben een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente Nijmegen;
- natuur: het geheel van alle levende organismen (planten, dieren, schimmels, micro-organismen) en niet-levende elementen (water, lucht, bodem, gesteente, klimaat) die buiten menselijke maakbaarheid ontstaan zijn of functioneren.
- ondernemers: bedrijven en instellingen die statutair binnen de gemeente Nijmegen zijn gevestigd of binnen deze gemeente hun activiteiten verrichten;
- overheidsparticipatie: het op initiatief van inwoners of maatschappelijke partijen betrekken van de gemeente bij de voorbereiding, wijziging, uitvoering of evaluatie van beleid, niet zijnde een verzoek om het verstrekken van een geldlening of garantstelling;
- participatie: inwoners- en/ of overheidsparticipatie;
- representant: persoon, organisatie of maatschappelijke partij die een vertegenwoordiger is van iets of iemand.
- uitdaagrecht: recht van inwoners en maatschappelijke partijen om een verzoek bij het bevoegde bestuursorgaan in te dienen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen/ met de gemeente aan te sturen, als zij denken deze taak beter of goedkoper uit te kunnen voeren.

Hoofdstuk 2 - Kaders en uitgangspunten

Artikel 2. Doelstelling en reikwijdte

1. De verordening regelt de betrokkenheid van inwoners en andere belanghebbenden bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid of gemeentelijke projecten, van voorbereiding tot en met uitvoering en evaluatie.
2. De verordening beoogt aan te zetten tot het vormgeven van een helder, transparant en zorgvuldig participatieproces met expliciete keuzes en afwegingen over doel, vorm en beïnvloedingsruimte van inwoners en andere belanghebbenden.
3. Deze verordening regelt de manier waarop de gemeente reageert op of ondersteuning biedt aan initiatieven van inwoners, lokale ondernemers en maatschappelijke organisaties in het kader overheidsparticipatie en het uitdaagrecht.
4. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden of participatie plaatsvindt en of om toepassing van het uitdaagrecht kan worden verzocht.
5. Het bestuursorgaan kan gemotiveerd besluiten dat participatie of uitdaagrecht niet mogelijk is, indien:
 - a. sprake is van ongeschikte herzieningen van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen
 - b. participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten
 - c. sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen of nauwelijks beleidsvrijheid heeft;
 - d. het betreft de vaststelling van de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
 - e. de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat participatie niet kan worden afgewacht;
 - f. het belang van participatie niet opweegt tegen het publieke belang.
6. Deze verordening is niet van toepassing op inspraak, participatie of andere inbreng van inwoners en belanghebbenden die al zijn geregeld in andere, al dan niet gemeentelijke, verordeningen, regelgeving of procedures.
7. Het bestuursorgaan kan gemotiveerd besluiten een representant aan te wijzen die in participatie een stem van de natuur vertegenwoordigt.
8. Het bestuursorgaan kan gemotiveerd besluiten een representant aan te wijzen die in participatie een stem van de toekomstige generaties vertegenwoordigt.

Artikel 3 Zorgplicht participatieproces

1. Het verantwoordelijke bestuursorgaan draagt bij een participatieproces zorg voor:

- a. een toelichting in begrijpelijke taal op de plannen voor beleid of een project en de wijze waarop de deelnemers daarbij betrokken worden;
 - b. openbare verslaglegging over wat er met de door deelnemers gedeelde inbreng en inzichten is gebeurd en tot welk besluit dit heeft geleid;
 - c. inzicht in de voor het participatieproces relevante documenten. Uitzondering hierop zijn de documenten waarop een weigeringsgrond op grond van de Wet open overheid van toepassing is;
 - d. tijdige, begrijpelijke en toegankelijke communicatie;
 - e. transparantie over de vaststaande kaders, respectievelijk de ruimte voor participatie;
 - f. een benaderbare gemeente die een tijdige reactie geeft op vragen of opmerkingen;
 - g. een participatieaanpak die aansluit bij de belanghebbenden;
 - h. bestuurlijke betrokkenheid wanneer het participatietraject dreigt vast te lopen.
2. Het bestuursorgaan spant zich in om groepen waarvan bekend is dat zij ondervertegenwoordigd zijn, in participatieprocessen te betrekken.
 3. Het bestuursorgaan zorgt ervoor dat de participatie van jeugd voldoet aan de voorwaarden van betekenis- volle participatie, inclusief de voorwaarden om deze participatie op een veilige wijze te laten plaatsvinden.

Hoofdstuk 3 - Inwonersparticipatie

Artikel 4 Procedure

1. De initiatiefnemer stelt bij de start van elke participatieprocedure vast op welke manier participatie wordt toegepast bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Dit verwerkt hij in een participatieplan.
2. De initiatiefnemer maakt bij de start een belanghebbenden-analyse om de belanghebbenden en hun belangen in kaart te brengen.
3. De initiatiefnemer organiseert zo vroeg mogelijk een verkennende fase. Hierin wordt in dialoog met belanghebbenden gesproken over de inhoud en de impact van het onderwerp van de participatie. De initiatiefnemer haalt hiermee ruim op tijd signalen van zorg, weerstand, steun of verrijking op uit de omgeving en toetst het vervolgproces op effectiviteit van de participatie. In deze fase geeft de initiatiefnemer duidelijkheid over:
 - a. Een omschrijving op hoofdlijn van de impact en de (maatschappelijke) waarde van het initiatief.
 - b. De belangen die mogelijk een rol spelen bij een besluit over het plan.
 - c. De mogelijke alternatieven met bijbehorende voor- en nadelen.
 - d. Inzicht in eventuele hinder die het initiatief oplevert.
 - e. Een eerste analyse over hoe het plan zich verhoudt tot de gemeentelijke kaders.
 - f. Een omschrijving van het vervolgproces dat de initiatiefnemer voor ogen heeft.
4. Als participatie wordt toegepast, neemt de initiatiefnemer over in ieder geval de volgende onderwerpen een besluit, en legt dit vast in een participatieplan:
 - a. Een expliciete en onderbouwde keuze voor een helder en haalbaar doel van de participatie, waarbij:
 - i. een keuze wordt gemaakt tussen zeggenschap, eigenaarschap, kwaliteit van aanpak en beleid, belangen in beeld of bewustwording, of een combinatie daarvan en;
 - ii. wordt toegelicht wat de ingeschatte wensen of belangen van inwoners en andere belanghebbenden zijn met betrekking tot het participatieproces en de inhoud;
 - b. een toelichting op welke belanghebbenden de participatie zich richt;
 - c. een toelichting over de inspanningsverplichting voor het betrekken van ondervertegenwoordigde groepen;
 - d. de mate van invloed van belanghebbenden in de verschillende stadia van het participatieproces, waarbij een keuze wordt gemaakt tussen meebepalen, samenwerken (co creatie), adviseren, reageren, informeren en luisteren, of een combinatie hiervan;
 - e. met welke kaders er, in ieder geval juridisch, financieel en beleidsmatig, in het participatietraject rekening moet worden gehouden;
 - f. de wijze waarop en tijdvak waarin belanghebbenden hun inbreng kunnen leveren;
 - g. wanneer en hoe de opbrengsten van de participatie worden teruggekoppeld en wanneer deze opbrengsten worden afgewogen en meegenomen in besluiten;
 - h. wanneer, hoe en met wie de uitkomsten en het proces wordt geëvalueerd.

Artikel 5 Eindverslag participatie

1. Ter afronding van de participatie stelt de initiatiefnemer een openbaar eindverslag op.
2. Het eindverslag bevat in ieder geval:
 - a. een overzicht van de gevolgde participatieprocedure op hoofdlijnen;
 - b. een weergave van de belangrijkste uitkomsten;
 - c. een reactie op deze uitkomsten en toelichting waarbij beargumenteerd wordt aangegeven welke punten al dan niet worden overgenomen;
 - d. een reflectie of de doelen van het participatieplan zijn bereikt en wat hier wel en niet aan heeft bijgedragen;
 - e. een overzicht van de afspraken die op basis van het participatieproces zijn gemaakt, als de mate van invloed meebepalen of samenwerken is.
3. Indien kinderen zijn betrokken, wordt tevens een kindvriendelijke versie opgesteld met een terugkoppeling van wat er met hun inbreng is gedaan en wordt deze op een voor hen toegankelijke wijze openbaar gemaakt.

Artikel 6 Inspraakprocedure met toepassing van afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht

1. Indien, op grond van artikel 4 in een participatieplan wordt gekozen voor 'reageren', kan inspraak worden georganiseerd.
2. Inspraak wordt georganiseerd volgens de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.
3. Voor inspraak wordt niet gekozen als de belangen van betrokkenen al voldoende in beeld worden gebracht door middel van andere vormen van participatie die in het participatieplan zijn opgenomen.
4. Voor inspraak wordt wel gekozen als op voorhand niet duidelijk is of de belangen van betrokkenen voldoende in beeld gebracht kunnen worden, of sprake is van een op voorhand onbepaalde doelgroep.

Hoofdstuk 4 - Inwonersberaad

Artikel 7 Inwonersberaad

1. Een inwonersberaad heeft tot doel:
 - a. het versterken van de democratie.
 - b. het betrekken van inwoners bij maatschappelijke vraagstukken.
 - c. het verrijken van de gemeentelijke besluitvorming.
 - d. het bevorderen van inclusieve en representatieve participatie.
 - e. het adviseren van de gemeenteraad.
2. Voorwaarden voor een inwonersberaad:
 - a. deelnemers worden betrokken uit een representatieve, gewogen loting.
 - b. de relatie tussen de advies-/beïnvloedingsruimte (mandaat) van het inwonerberaad en de investering in middelen (tijd en geld) valt te verantwoorden.
 - c. onderdeel van de werkwijze van het inwonersberaad is een zorgvuldige deliberatie.

Artikel 8 Instellen inwonersberaad

1. De gemeenteraad kan besluiten tot het instellen van een inwonersberaad.
2. Bij het instellen van een inwonersberaad worden in ieder geval vastgelegd:
 - a. het onderwerp, de vraagstelling en het mandaat van het inwonersberaad.
 - b. de wijze van loting en samenstelling met behulp van persoonsgegevens uit de BRP.
 - c. de duur en werkwijze van het inwonersberaad.
 - d. de mate waarin en de wijze waarop het inwonersberaad wordt gefaciliteerd.
 - e. de wijze waarop de uitkomsten (adviezen/aanbevelingen) worden aangeboden aan de gemeenteraad.

Artikel 9 Uitkomsten inwonersberaad

1. De uitkomsten van het inwonersberaad worden openbaar gemaakt en met de samenleving gedeeld.
2. Het college biedt de uitkomsten met een advies aan, aan de gemeenteraad.
3. De gemeenteraad geeft gemotiveerd aan of en op welke wijze de uitkomsten worden overgenomen.
4. Na afronding van het inwonersberaad wordt het proces geëvalueerd en worden de bevindingen gedeeld met de gemeenteraad.

Hoofdstuk 5 Overheidsparticipatie

Artikel 10 Procedure

1. Inwoners en maatschappelijke organisaties kunnen bij het college een verzoek om overheidsparticipatie indienen.
2. Het verzoek bevat:
 - a. een omschrijving van de gewenste overheidsparticipatie;
 - b. de reden dat de indiener het verzoek indient;
 - c. het resultaat dat de indiener beoogt.
3. Het college kan naar aanleiding van het verzoek aanvullende informatie opvragen.
4. Het college kan zorgen voor ondersteuning van degene die een verzoek om overheidsparticipatie wil indienen of heeft ingediend.

Artikel 11 Beoordeling verzoek

1. Het college zendt een ingediend verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om op het verzoek te reageren en informeert de indiener hierover.
2. Als de gemeenteraad op het verzoek moet reageren, bereidt het college de reactie op het verzoek voor.
3. Het bestuursorgaan besluit binnen acht weken op het verzoek. Het bestuursorgaan kan deze termijn gemotiveerd met vier weken verlengen.
4. Het bestuursorgaan onderbouwt de reactie op het verzoek en maakt de reactie en de onderbouwing openbaar.

Artikel 12 Uitvoering

1. Als het bestuursorgaan het verzoek om overheidsparticipatie toewijst, maakt het met de indiener afspraken over:
 - a. het proces, het resultaat en de looptijd van de overheidsparticipatie;
 - b. het budget en de financieringswijze van de overheidsparticipatie;
 - c. het contact met en de eventuele ondersteuning door het bestuursorgaan gedurende het proces van de overheidsparticipatie;
 - d. de stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de overheidsparticipatie; en
 - e. de evaluatie van de uitvoering van de overheidsparticipatie.

Hoofdstuk 6 - Uitdaagrecht

Artikel 13 Procedure

1. De gemeente biedt inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid een voorstel te doen om de uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen of samen te werken met de gemeente, indien zij denken deze taak beter, met meer maatschappelijk draagvlak, op een vernieuwende wijze of goedkoper te kunnen uitvoeren.
2. Het verzoek bevat een omschrijving van:
 - a. de taak die de indiener voor ogen heeft;
 - b. de reden dat de indiener het verzoek indient;
 - c. het resultaat dat de indiener beoogt;
 - d. de invloed wat het plan van de indiener heeft op de omgeving/ stad, de inwoners en de gemeentelijke organisatie.
3. Het college kan naar aanleiding van het verzoek aanvullende informatie opvragen.
4. Het college kan zorgen voor ondersteuning in redelijke mate van degene die een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wil indienen of een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht heeft ingediend.
5. Voor zover het verzoek gedaan is door een kind, zorgt het bestuursorgaan ervoor dat het kind op een passende, kindvriendelijke manier op de hoogte wordt gesteld van de reactie op het verzoek.

Artikel 14 Beoordeling verzoek

1. Het college zendt een ingediend verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om op het verzoek te reageren en informeert de indiener hierover.

2. Als de gemeenteraad op het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht moet reageren, bereidt het college de reactie op het verzoek voor.
3. Het bestuursorgaan wijst een verzoek af als:
 - a. het verzoek is gericht op een taak waarvan de aard zich tegen toepassing van het uitdaagrecht verzet;
 - b. het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid of wet- en regelgeving;
 - c. er sprake is van onvoldoende draagvlak voor het initiatief bij omwonenden en belanghebbenden;
 - d. de kosten voor de uitvoering hoger zijn dan de huidige kosten;
 - e. de uitvoering van het verzoek anderen schaadt;
 - f. op basis van kennis en ervaring aannemelijk gemaakt kan worden dat de voorgestelde prestatie niet geleverd kan worden;
 - g. het verzoek gaat over iets anders dan een huidige lokale voorziening of taak;
 - h. de indiener niet actief is in het gebied waar het verzoek over gaat.
4. Het bestuursorgaan besluit binnen acht weken op het voorstel. Het bestuursorgaan kan deze termijn gemotiveerd met vier weken verlengen.
5. Het bestuursorgaan onderbouwt de reactie op het verzoek en maakt de reactie en de onderbouwing openbaar.

Artikel 15 Uitvoering

1. Bij toewijzing van het verzoek worden met de indiener afspraken vastgelegd over:
 - a. het proces, de verantwoordelijkheden, het resultaat en de looptijd van de uitvoering van de taak;
 - b. het budget en de financieringswijze van de uitvoering van de taak;
 - c. het contact met en de eventuele ondersteuning door het bestuursorgaan gedurende de uitvoering van de taak;
 - d. de stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak;
 - e. de (tussentijdse) evaluatie van de uitvoering van de taak.

Hoofdstuk 7 - Participatie Omgevingswet

Artikel 16 Participatie Omgevingswet

1. Op inwonerp participatie bij de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma, het omgevingsplan (als de gemeente initiatiefnemer is) en de omgevingsvergunning (als de gemeente aanvrager is) zijn de artikelen 4, 5 en 6 van deze verordening van toepassing voor zover in de Omgevingswet en daarbij behorende regelingen niet anders is bepaald.

Hoofdstuk 8 - Slotbepalingen

Artikel 17 Nadere regels

1. Het college kan nadere regels vaststellen over de procedure, indiening, beoordeling en uitvoering van voorstellen in het kader van het uitdaagrecht.

Artikel 18 Evaluatie en monitoring

1. De uitvoering van deze verordening wordt in het tweede jaar na de inwerkingtreding geëvalueerd.
2. Dit verslag beschrijft de wijze waarop participatieprocessen zijn georganiseerd, de rolinvulling door de raad en college en de effecten van de verordening in de praktijk.
3. Het verslag wordt aangeboden aan de raad.

Artikel 19 Overgangsrecht

1. Artikel 4 van deze verordening is niet van toepassing op een proces voor beleid of een project waarvan de startdatum voor de datum van inwerkingtreding van deze verordening ligt en dat al zo ver gevorderd is dat het maken van een participatieplan niet in redelijkheid kan worden gevraagd.

Artikel 20. Intrekking oude regeling

1. De Inspraakverordening (Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken) wordt ingetrokken op moment dat deze verordening in werking treedt.

Artikel 21. Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2027. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening Nijmegen 2026.

CONCEPT